

ÖTANAZİ

Yazan : Doçent Dr. Adnan ÖZTÜREL

Littré'nin tarifine nazaran ötanazi (Euthanasie) ağrısız, ızdırapsız şekilde ölmektir. Daha şumullü bir şekilde tarif etmek lâzım gelirse ötanazi şiddetli ağrılarla seyreden, tahammülü imkânsız ve tedavisi gayri kabîl hastalıklarda insanın azap çekmeden ölmesi veya öldürülmesidir.

Izdirap çekmeden ölmek arzusu olmayan insan tasavvur edilemez. Normal bir insan, azap çekmeden, ani olarak kısa bir zamanda ölmeyi ister. Fakat bu şekilde bir ölümün de vaktinden önce tecellisini temenni etmez.

İnsanın azapsız ölüm arzusu tabii bir insiyak olarak bulunduğu halde hiç bir memlekette cezai mevzuat bu insiyakın tahakkukuna imkân vermemektedir. Tahammülü gayri mümkün ağrılarla seyreden bir hastalığın pençesinde kıvranan, kurtulması imkânsız olan, ölümü haklı olarak ve samimiyetle arzu eden hastanın durumu, beşeri vakaların en elimi olmasına rağmen, kanunlar hastayı öldürmeye müsaade etmemiştir. Kanun müsaade etse dahi Hekimlerin ekseriyeti böyle bir ölüme hiç bir zaman taraftar olmamışlardır.

Ötanazi, merhamet hislerinin galebe çaldığı bazı vakalarda bazı şahıslar tarafından tatbik edilmiş ise de kanunun affına nâdiren mazhar olmuştur.

Adli Tıbbı çok alakadar eden bu mevzu cezai bakımdan da büyük önem taşımaktadır. Meselenin ekonomik cephesi de sosyal bakımdan büyük ehemmiyeti haizdir.

Malenez adalarında yaşlı ve hastaların diri diri gömüldükleri, Polen ez adaları halkının da tedavi edilemeyen hastaları öldürdükleri veya yedikleri eskidenberi bilinmektedir.

Amundsen eskimoların, ağrılar ve hastalık tahammül edilmez bir hale geldiği zaman intihar şeklinde ötanazi yaptıklarını, hastaya intiharı için ailesinin de yardım ettiğini söylüyor.

Bu şekilde intihar edecek hasta için, odanın iki duvarına, yerden 50 Cm. yükseklikte bir kayış bağlanıp, aile efradı dışarı çıkıyor, hastayı kendi kendini boğması için yalnız bırakıyorlarmış. Aile efradı evvelce hazırlanmış bir delikten odayı seyredip, hastanın boynu kayıştan düşünce içeri girip tekrar kayış üstüne koyuyorlarmış. Bu şekil ötanazi yardım hissinin galebe çalmasını, ölümün bir insana, başka bir insan tarafından yapıldığını göstermesi bakımından nazarı dikkati çalıptır. Eski Romalılar çarına gerilecek mahkûma, *D i c o r i d e* 'in ölenlerin şarabı ismini verdiği, (*S o p o r o f i k*) uyutucu bir içki vermişlerdir.

L e R o u z i c «C a r n a c» isimli kitabında; vaktiyle Fransa'nın *B r e t a g n e* bölgesinde insanların çok uzun ömürlü olduklarını, ölmeleri için takdis edilmiş bir tokmakla kafalarını kırmak lâzım geldiğini, can çekişmenin uzun sürdüğü hallerde «İşini bitirmek için, mukaddes tokmağı almak lâzım» dendiğini; bu tokmakların taştan yapıldığını, umumiyetle, eski küçük kiliselerde, ihtimamla saklandığını, lüzum halinde köyün en yaşlı ihtiyarı tarafından getirilip, ölüm duası yapan köy halkı önünde ölecek şahsın kafasının kırıldığını söylüyor.

M. de la G r a n c i è r e, çok güzel ve efsanevi bir hikâye anlatmaktadır.

1830 yılı kasım ayı ortasında Fransa'nın *P o n t i v y* Vilâyeti küçük bir köyünde, saat ona doğru, 85 yaşında felçli, yatalak *M a t h o - T a l e n* isimli bir ihtiyarın kızı, komşusuna müracaat ederek, dört kilometre mesafedeki köy kilisesinde bulunan, mukaddes tokmağı getirmesini rica eder. Mukaddes tokmak çevresi 42 Cm. olup, kilisenin taş duvarında bulunan görülmemesi için üzerine bir levha asılmış bir kovukta saklanır ve kilise hademesi tarafından muhafaza edilmiştir.

M a t h o - T a l e n çiftliğine bütün komşular mukaddes tokmak gelmeden önce toplanır. Nihayet mukaddes tokmak gelir. Köyün en yaşlısı olan ihtiyar bir kadın, esrarlı taşı tavrar ve yerden kaldırır. Taşın ağırlığı altında sarsılır yere yıklınması için bir sıraya oturtulur. Ağır yükü kucağında bir eliyle tutmaya çalışan kadın diğer eliyle üç defa istavroz çıkardıktan sonra ayağa kalkar iki eliyle ağır taşı başının üstüne doğru kaldırıp yüksek sesle «*Matho Talen son bir defa ruhunu Allaha teslim et çünkü seni ölümün dehşetinden kurtaracak ve hayatın külfetini üzerinden kaldıracak şey işte*» dedikten sonra tokmağı takdis olunmuş su lie ıslatıp ihtiyarın parmaklarına değdirir. Bunun üzerine kötürümün gözleri canlanır, sağ kolunu oynatarak istavroz çıkarır.

Orada hazır bulunanların hepsi heyecanla dız üstü çökerler. İhtiyar kadın yavaş yavaş elindeki tokmağı *Matho-Talen*'in başına kadar indirir ve yüzüne koyup, düşmemesi için tutar. Sonra sağ elini kaldırarak eski rahibeleri andıran bir eda ve tiz bir sesle «*Sainte Trinité* takdisiyle, ihtiyarların kurtarıcısı *Saint Meltro* Kilisenin mukaddes tokmağıyla, sukûn içinde istirahat et çünkü sen çok yaşadın.» diye bağırır. İhtiyar kadın sözlerini bitirince, *Talen* derin bir şekilde içini çeker, sıksa bacıklarını gerer, beşeri vasfı olmıyan bir sesle «Allah'a şükür» dedikten sonra ruhunu teslim eder. Bir efsane olan bu hikâye, eski adetlere sadakatın ve ölüme karşı duyulan merhamet ve tevekkülü aksettirmesi bakımından calibi dikkattir.

1912 senesinde Fransız savcılarında birisi felçli karısını öldürmüş ve bir senedir kadını maruz kaldığı işkenceden kurtardığını söylemiştir. Bu savcı mahkûm edilmemiştir.

1925 de Fransada *Madam Uminská*, Ameliyat olan, bütün vücudunu kanserin istilâ ettiği muzdarip aşıkını öldürmüştür. Bu kadın fayda olmadığı halde kendi kanını aşığına vermiş. Ağrı ve ızdırabın artması üzerine aşıkını morfinle uyutup, tabanca ile öldürmüştür. Buna benzer bir dram 8 gün sonra *Asnières* de cereyan etmiştir.

1930 da Fransada *Draguignon* mahkemesi, ameliyatı gayri kabil bir kanserin pençesinde, şiddetli ağrılar içinde kıvranan annesini öldüren *Richard Corbet*'in beraatına karar verdi. *Corbet* sorgu hakimine «Annemi ne yaptığımı tamamen bilerek öldürdüm. Bundan dolayı pişmanlık duymuyorum. Beşeri bir vazifeyi yerine getirdim. Eğer devlet hekimlere tedavisi kabil olmıyan hastaların ızdırabına son verme selâhiyetini bahşetseydi bu şekilde hareket etmeme lüzum kalmıyacaktı.» demiştir. Savcı iddianamesinde «Fewkalâde bir ceza talep etmiyorum. Fakat bu hâl çok korkunç ve hayati bir meseleyi ortaya atmaktadır. Cemiyet bir insana diğerini öldürmek hakkını vermeli midir? Bu suale verilen müsbet bir cevap, azap duymadan dünyaya ilân edilebilir mi? Devlet öldürme hakkının tahakkukuna mani olmalıdır. Hiç bir şeyi yaratamıyan insan, yaratılmış varlıkları tahrip etmemelidir.» mütalâasında bulunmuştur.

Nietzsche «Hasta insan cemiyet için bir parazitdir, yaşama zevki kaybolduktan sonra yaşaması doğru değildir. O halde yaşama hakkı cemiyetin hakir nazarlarından kurtarılmalıdır.» demektedir.

Ötanazi 3 üncü Reich'in programında 1940 senesinde yer aldı Hitler, Niltzsche'nin fikirlerini kabul ederek tatbik mevkiine koydu. «Ich Klage an» İtham ediyorum isimli bir film çevrilerek Almanyanın her yerinde halka gösterildi. Deliler ve şifası kabil görülmeyen hastalar listesi, devletçe hazırlanıp öldürüldü. Nurenberg mahkemesi esnasında 200.000 hasta çocuğun Morfin - Scoplamin zerkiyle veya gaz odalarında veya aç bırakılarak öldürüldüğü anlaşıldı (Simonin).

Almanyada bir zamanlar yapılan bu şekil ötanazi tatbiki bir çok sui istimallere yol açabilir. Maddi menfaat peşinde koşanların adedini artırabilir. Bu şekil ötanazide ferdin müsaadesi de mevzuu bahis değildir. Hasta da olsa bir insanı ölüme mahkûm etmek, pek tabii olan yaşama hakkını çiğnemekten başka bir şey değildir.

Hastanın ağrı ve ızdırabına rağmen, yaşaması koruyucu tedbirlerin inkişafına sebep olur.

İlim her gün ilerlemektedir. Bir zamanlar tedavisi kabil olmayan hastalıkların şifası, bu gün mümkün olmakta veya hastanın daha uzun yaşaması temin edilmektedir.

Bu günkü manasıyla ötanazi 16 ncı asırdan itibaren münakaşa mevzuu olmuş lehine ve aleyhine fikirler ortaya atılmıştır. Ötanazi probleminin ilk defa Fransada ele alındığı zannediliyor (Derrbert). Valère Maxime, Marsilyadaki bir depoda, Phocéen senatosu önünde, ölümünü arzu ettiren sebepleri isbat edenlere, verilmek üzere, baldıran otundan yapılmış bir şerbetin muhafaza edildiğini söylüyor. Böyle bir şurubun ağrı ve ızdıraptan kıvranan kimselere verilmesi bir dereceye kadar makul olabilir. Fakat resmî makamların bu şurubu sonsuz derecede bahtiyar olan, saadetlerinin sona ermesi ihtimali düşünceyle ölüm isteyenlere de vermesi calıbi dikkattir.

Thomas Morus 1516 yılında Lieges'de neşrettiği «L'a Nouvelle île d'utopie» isimli eserinde sun'î ötanazinin ilk müdafii olmuştur. François Bacon «Novum Organum» isimli kitabının «Gayri kabili şifa hastalıkların tedavisi Ötanazi» bahsinde bu meseleyi ciddi bir şekilde ele alıyor. Bacon «Hekimin vazifesi, hastanın ağrı ve ızdırabını dindirmek, sıhhatını düzeltmek olmakla beraber kolay ve sukûn içinde bir ölüme de hizmet edebilmektir.» demektedir. Bacon'un ortaya attığı bu prensip revaç bulmamış uzun

seneler bu mevzu unutulmuştur. 19 uncu asır başlangıcında O t a n a z i meselesi bazı romancılar tarafından tekrar ele alınmıştır. Maeterlinck «La Mort» isimli eserinde ötanazinin modern müdafaasını yapmıştır. Maeterlinck bütün hekimlerin birinci vazifesi; can çekişmenin elim ihtilâçlarını mümkün olduğu kadar uzatmaktır diyor. Ölümün pençesinde kıvrılırken, hayatına son vermesi için hekimin ayaklarına kapanmak arzusu duymayan insan tasavvur edilebilir mi? Fakat hekimler, göz yaşları, merhamet ve her şekil rica ve yalvarmalara mümaaaatla, yalnız hayatı uzatmayı düşünüyorlar. İlimin terakkisi can çekişme devrini uzatıyor.

Maeterlinck bir gün gelip can çekişmeyi uzatmanın barbarlık sayılacağını, her türlü müşkillere çare bulan ilmin buna da çare bulacağını düşünüyor.

W e l s gayri kabili tedavi hastalara ve nörasteniklere ötanazinin kanunen tatbik edileceği ideal bir cemiyet tahayyül ediyor. İlimin istifade ve terakkisine yarıyacak intihar ve katlin kanunen kabulünde ne mahzur olduğunu soruyor.

1903 te N e w - Y o r k Tıp cemiyeti ötanaziyi halkın önünde etüd mevzuu yaptı. Bu toplantıya iştirak edenler, tedavisi kabil olmıyan kanser, veremin son devri, felç husule gelmiş amudifikari kırıkları gibi hastalıklarda ötanazi yapılması halinde rey vermişler, böyle bir durumda hastanın ızdırabına tatlı bir ölümle son vermeyi hekimin vazifesi ve bir meslek hakkı olduğu kanatını ihzar etmişlerdir.

N e w - Y o r k Tıp Cemiyeti toplantısından 3 sene sonra I o w a ve O h i o eyaletlerinde aynı mevzu hukukçular tarafından ele alınmıştır.

Halen N e w - Y o r k 'ta bir «Ötanazi Cemiyeti» faaliyette olup, ötanaziyi kanunlaştırmak için çalışmaktadır.

35 yıl önce S a x e parlamentosu tarafından gayri kabili tedavi olup, ölümü isteyenlere, çabuk ve azapsız bir şekilde öldürme selâhiyetinin hekimlere verilmesini istiyen bir kanun teklifi reddedilmiştir. (D e r o b e r t).

1947 yılında N e w - Y o r k 'tu 2000 hekim ötanazinin devlet mevzuatı arasına ithali için müşterek bir beyanname imzalamışlar ve hazırladıkları ötanazi kanun projesini ilân etmişlerdir. Bu projeye göre; gayri kabili tedavi hastalığı olan şahıs ölümü arzu edince, şayet 21 yaşını geçmiş ve şuuruna sahip ise mahkemeye müracaatla, hastalık raporunu da ibraz ederek ölümünü isteyebilecekti. Mahkeme tarafından biri hukukçu, ikisi hekim

olan üç kişilik bir heyet seçilecek hastanın durumu kontrol edilecek, ötanazi lehinde rapor verilirse mahkemece şahsın öldürülmesine müsaade edilecekti. Ötanazinin icrası için bu heyet hastayı tekrar görecekti, bir kere daha ölümü isteyip istemediği sorulacak, şayet hasta kararında ısrar ederse, hastanın seçeceği bir hekim, heyet huzurunda yüksek dozda morfin yapacak, kısa bir zamanda hasta rahat rahat ölecekti.

Bu teklife karşı Amerika hekimleri şiddetle mümanaat etmişlerdir. Bunlar böyle bir kanunun ilmin inkişafını, tıp ve hekime karşı itimadı sarsacağını beyan etmişlerdir. Bu beyana rağmen New - Y o r k 'ta yapılan bir tıbbi toplantıda kanser hakkında bir operatör tebliğ yaparken; «Aranızda ümitsiz bir hastayı ızdırıp ve sefaletinden kurtarmamış olan varsa, lütfen elini kaldırsın» demiştir. Toplantıya iştirak edenlerden hiç birisi elini kaldıramamıştır.

Almanyada teklif edilen bir ötanazi projesinde ise, ötanazi yapacak hekimin mahkemeden müsaade alması hususu konmuştur.

Talep üzerine öldürme ve ötanazi mevzuunda, cezaî mes'uliyet bakımından 3 nazariye mevcuttur.

1 — F e r i 'ye göre mağdurun isteğiyle öldürülmesi halinde, faile ceza verilemez. Bu nazariye şu prensibe dayanmaktadır. İntihar cezayı müstelzim olmadığına göre, yapılmasına müsaade ediliyor demektir. Müntehir hayatına son verme hakkına sahiptir. Bu hakkı başkası vasıtasıyla da kullanabilir. Fiil cemiyet menfaatlerine aykırı sebeplere istinat etmeden işlendiği takdirde mağdurun isteği üzerine, onu öldürmek cezayı müstelzim değildir. Ötanazide fiil mağdurun ızdıraplarını dindirmek için yapılmıştır.

H é l i e ve C h a u v e a u 'da böyle bir halde ceza verilemeyeceğini ifade eden bir nazariye ileri sürüyörlar. Kanun talep üzerine adam öldürme halini nazara almamıştır. Bu şekil öldürme kanuni manada adam öldürme halini nazara almamıştır. Bu şekil öldürme kanuni mânada adam öldürme cürmünü husule getirmez. Zira manevî unsur mevcut değildir. Müelliflere nazaran katil cürmünde, öldürmek i r a d e s i n d e n , ölümü husule getirmek suretiyle zarar vermek iradesini anlamak lâzım gelir. Cürmü teşkil eden bu cürmi maksattır. Zarar vermek niyet ve maksadın'n mevcut bulunmadığı hallerde, meselâ, meşru müdafaa, mecburiyet hali gibi durumlarda adam öldürme cürmü yoktur. Bu gibi hallerde bir intihar mevzuu bahistir.

2 — Ötanaziyi kabul etmeyenler «Mağdurun isteği üzerine de olsa öldürülmesi cezayı müstelzim bir fiildir.» tezini müdafaa ediyorlar. Niyet ve kast mağduru ızdırabından kurtarmak dahi olsa hadisede ölüm vardır. Bu şekil fiil bir adam öldürmedir.

3 — Ötanazi kanunen adam öldürme cürmünü teşkil eder ve böyle telâkki edilmesi de lazımdır. Fakat bu fiili icra edenlerin ahlaken düşük olmadıklarını, bilâkis insani bir vazife icrasını düşünerek, mağdurun ızdırabını kesmiye çalıştıklarını gözönünden uzak tutmamalıdır. Bu şekil fiilde hususî ve müstakil bir suç sayılmalı ve adam öldürmeye nazaran farklı bir şekilde cezalandırılmalıdır. V i d a l 'in kabul ettiği bu nazariye bir çok memleketler kanunî mevzuatına girmiştir.

1922 tarihli Rus ceza kanunu şahsın arzusuyla yapılan ötanazik katle ceza vermiyor.

Fransa, İngiltere, Belçika kanunları ötanaziyi kabul etmiyor. Maktûlün rızasını nazarı itibara almıyor.

Fransız ceza kanununun 266 ve 295 inci maddeleri maktûlün rızasına müstenit öldürmeyi katil fiili olarak kabul ediyor. F.C.K. 65 inci maddesinde; kabili af sayılan veya hafifletici sebepler olarak kabul edilen hususlar arasında rıza ile öldürme yoktur.

İsviçre ceza kanunu 113 üncü maddesinde «Bir şahsı ciddi ve musırana isteği üzerine, öldüren diğer bir şahıs hapisle cezalandırılır.» denmektedir. Aynı kanun intihara teşvik ve yardımda bulunanı 5 yıl ağır hapisle tecziye ediyor.

İsviçre ceza kanunu 113 üncü maddesinde «Bir şahsı ciddi ve musırana isteği üzerine, öldüren diğer bir şahıs hapisle cezalandırılır.» denmektedir. Aynı kanun intihara teşvik ve yardımda bulunan 5 yıl ağır hapisle tecziye ediyor.

İtalyan ceza kanunu istek üzerine işlenen öldürmeye 6 ile 15 sene hapis veriyor.

Alman, İspanyol, Danimarka, Hollanda, Norveç, Brezilya, Polonya, Peru kanunlarında rızaya müsteniden işlenen öldürme fiilinde rızayı hafifletici sebep olarak kabul eden hükümler mevcuttur. (D e r o b e r t).

Türk ceza kanununda talep üzerine işlenen adam öldürme hususunda hususi bir hüküm mevcut değildir. Ötanazi vakasında adam öldürmeye müteallik hükümler tatbik edilir. Hattâ, eğer şartlar varsa bu gibi hâllerde taammüt halinin dahi mevcudiyeti kabul edilerek failin 450 inci madde 4 üncü bendine göre tecziyesi mümkün olduğu cezacılarca kabul edilmektedir. Hakim T.C.K. 59

uncu maddedeki takdiri hafifletici sebeplerden istifadeyle cezayı azaltabilir.

Ötanazinin bazılarınca iddia edildiği gibi insanî olup olmadığı, hekimin böyle bir durumda hareket tarzı ve nihayet arzu üzerine yapılan öldürme fiillerinin cinayet vasfını haiz olup olmadığı, üzerinde uzun münakaşalar yapılabilecek çok ehemmiyetli meselelerdir.

Ötanaziyi müdafa edenler, tahammülü imkânsız ağrı ve ızdırabın bulunduğu, hastalığın gayri kabili tedavi olduğu hastanın muvafakati ve bu şartın bir şahısta müştereken mevcudiyeti halinde öldürme fiilinin insanî olduğunu ileri sürmektedirler. Merhamet, acıma, şefkat hislerinin, içtimai, iktisadi sebeplerin tesiri altında ileri sürülen bu 3 şart üzerinde durmak yerinde olacaktır.

T a h a m m ü l ü i m k â n s ı z a ğ r ı ve ızdırap

Ağrı uzvî bir sebepten ileri gelen histir. İzdırıp veya azap ise bazan ağrı ile beraber bulunan ruhî sıkıntı halidir. Umumiyetle ağrıyı azap takip eder. Hasta ağrısı kesildiği anlarda, bunun tekrar başlaması korku ve azabı içinde bulunur. Şedit bir teessürün sonunda normal insan ruhunda azabın kıvılcımları parlamaya ve ateşi alevlenmeye başlar. Ağrı ve ızdıraptan kurtarmak için şahsı öldürmek ideal bir hareket olabilir mi? Böyle bir hareketin doğru olmadığı bütün hekimlerce kabul edilen bir husustur. Bir zamanlar şiddetli ve uzun devam eden mide ağrıları, mesane böbrek taşları, dinmiye baş ağrıları halinde intihara müsaade ve yardım edildiği söyleniyor. Bu gün mide ameliyatları muvaffakiyetle yapılmaktadır. Baş ağrısına sebep olan bir çok hastalıklar tedavisi müm kündür. Cerrahi müdahaleler sayesinde ağrı mücadelesi bir çok vak'alarda muvaffak olmaktadır. Bir zamanlar kuduzluları bazı memleketlerde iki yatak arasında boğmak adeti varmış. Bu gün zamanında yapılan kuduz aşısı, şahsı kuduza yakalanmaktan kurtarıyor. Hekim ağrıyı azaltmak ve hayatı bir müddet uzatmakla daha insanî hareket ediyor. Böylece insanın tabii bir hakkı olan yaşamaya yardım etmiş oluyor. Hastanın ağrı ve ızdırabı derecesi ne olursa olsun ilmin ve hekimin vazifesi, insan ızdırabını azaltmak, can çekişme devrinde bile kısa bir müddet dahi olsa hayatı uzatmaya çalışmaktır.

H a s t a l ı ğ ı n g a y r i k a b i l i t e d a v i o l m a s ı

Bu gün gayri kabili tedavi telâkki edilen bir hastalığın, tedavisi bulunmayacağını kim iddia edebilir? Her gün yeni tedavi ve ameliyat metodları hastalara şifa teminini sağlıyor. 15 yıl önce Al-

manyada umumi felç, manyak ve melankolikler ölüme mahkûm edilirken bu gün tedaviden istifade eden şifası mümkün olan hastalar sayılmaktadır. Bir zamanlar ölümü mukadder veremlilerin, bu gün tedavisi mümkün olduğu malumdur.

Nadar hatıratında Fransız hekimlerinden Dupuytren'in bir vakasını anlatıyor. Bir gün meşhur bir operatör olan Dupuytren'in muayenehanesine tedavisi imkânsız bir uru olan zavallı bir rahip gelir. Dupuytren muayenesini bitirdikten sonra «Bununla ölmekten başka çare yok» der. Rahip hiç telâş göstermeden, sukûnetle cebinden çıkardığı 5 frangı şöminenin üzerine bırakarak «Ben zengin değilim doktor bey, beni besleyenler de hakikaten çok fakirdirler. Eğer Dupuytren'e lâyık bir vizite ücreti ödiyemedimse beni affediniz. Beni bekliyen akibete tamamen hazır olacağım. İnanınız bu anı çoktan bekliyordum. Allaha ısmarladık. Kulübemde ölmeye gidiyorum» dedikten sonra merdivenlerden ağır ağır inmeye başlar. Rahibin sukûnet ve metaneti Dupuytreni şaşırır. Rahibin arkasından koşarak yukarı çağırır «Bay rahip belkide sizi kurtarabilirim. İsterseniz ameliyat edeyim» deyince rahibin gözleri parlar «Allahım Paris'e bunun için gelmiştim» cebaini verir. Rahip ameliyattan sonra iyi olur.

Hastaya hekim tarafından öleceğinin söylenmesi affedilmez hatadır. Hekimin vazifesi hastaya hayatının sonuna kadar ümit vermektir. İnsanın buna ihtiyacı vardır. Hasta insan, durumu icabı muzdariptir. Ona bir de öleceğini söylemek suretiyle ızdırabını artırmak insani bir hareket sayılamaz. Bu anda insanın, aldatılmaya, teskine ihtiyacı vardır. Hekim hastanın ruhuna uygun bir şekilde hareket etmelidir.

H a s t a n ı n M u v a f a k a t ı .

Hasta insanın, ızdırap içindeyken, doğru bir karar vermesi mümkün değildir. Verilen karar değişebilir. Ağrılar ve ızdırap içinde kıvranan hastada intihara sebep olabilecek psikolojik unsurlar da bulunmaktadır. Bu unsurlar ağrı ve tedavisi gayri kabûl hastalığı olmıyan şahıslarda da intiharı tevlit eden ruhi arazlardır. Hastanın ümitsizlik krizi anında ölümü arzu etmesi pek tabiidir. Şahsi kontrol duygusu bu anda bozulmuştur. Hasta mevcudiyetinin devamından ziyade ızdırabının kesilmesini düşünür. Bazı hallerde tehdit, hile, şiddet, teskin edici ilaçlar vermek suretiyle hastanın muvafakati alınabilir. Maddî menfaatlar sağlamak maksadıyla ötanazi kisvesi altında cinayet işlenmesi mümkündür. Şu veya bu tesirlerle isabetli bir karar alma-

sına imkân bulunmayan bir hastanın, ölüme muvakatini, doğru bir düşünme mahsulü olarak kabule imkân yoktur.

Ötanaziyi müdafaa eden ve yukarıda izah edilen şartların mevcudiyeti halinde yapılmasını isteyenlerin ileri sürdükleri hususlar kanaatımızca müsbet esaslara dayanmamaktadır. Her ne şekilde hastalık ve zaruret mevcut olursa olsun ötanazinin yapılması temenni edilemez.

Napoleon'un Mısır seferi esnasında veba salgını olmuş. Bu salgının önlenmesi için Napoleon, Baş hekim D r . B a r o n D e g n e t t e s 'den bu hastalara afyon verilerek öldürülmelelerini, daha fazla ızdırap çekmemelerini rica etmiştir. Degnettes, vazifesinin hayatı uzatmak olduğunu, böyle bir şey yapamıyacağını söyleyerek vebalılara afyon vermemiştir.

Cezai bakımdan, merhamet hisleriyle tedavisi kabül olmayan bir hastanın, arzusu üzerine hekim olmayan bir kimse tarafından öldürülmesi halinde, belki cezanın hafifletilmesi düşünülebilir. Fakat hiç bir zaman beraati doğru değildir. Böyle bir halde bir çok sulistimallerin yapılacağı muhakkaktır.

Hekimler tarafından tertip ve idare edilmesi istenen ötanazi ise hekimin vazifesiyle bağdaşamayan bir hareket olur. Hekim hayatı uzatmakla mükellef olan, diplomasını aldığı anda bunun için yemin eden, asla öldürmeme prensibini hiç bir zaman reddedemiyen insandır. Şu veya bu tesirlerle meslekî prensiplerine ihanet eden hekimin cemiyette yeri yoktur.

Ötanazi mecburiyeti kanunen kabul edilse hekim vicdanı, prensipleri ve kanunî mecburiyet halinde çetin bir imtihan geçirecekti.

Sekiz yıldanberi ötanazinin hekimleri ilgilendiren, L a t t e s 'in euthanasie par omisyon, Roskam'ın Orthonasie, Şimilinin Para-eutnasie ismini verdikleri ihmalle yapılan şekli üzerinde duruluyor.

Bu mevzu 1950 de Pariste toplanan beynelmîl Adli Tıp Kongresinde italyan profesörü L a t t e s tarafından küçük bir tebliğle orta atılmıştır. Aynı konu yine 1950 senesinde L i è g e 'de birinci beynelmîl G e r e n t o l o j i konferansında R o s t a m tarafından bir tebliğle üzerinde durulmuştur. Her iki müellifin birbirlerinden habersiz olarak bu mevzuyu ele aldığı anlaşılıyor.

E u t h a n a s i e P a r O m i s s i o n 1954 senesinde L a t t e s tarafından Brüksel'de yapılan beynelmîl Adli Tıp

Akademisi II nci Kongresinde tekrar münakaşa mevzuu olarak ele alınmıştır.

Hekim her hangi bir şekilde hastayı öldürmeyip, alınması gerekli tedbirleri ihmal veya tedaviyi geçiktirmesi neticesi, gayri kabili tedavi olan hasta ölürse durum ne olacaktır. Hakiki ötanazi ile ihmal şeklinde husule gelen hekimin fiili arasında bir fark olması gerekir. Hekimin isteyerek ihmal edip etmediği meselesi de isbatı müşkil olan bir mes'eledir. Böyle bir durumda hekimin suçlu sayılması için kasıtlı bir ihmalin mevcudiyeti lâzımdır.

Pariste toplanan Kriminoloji kongresinde hekimin ihmal suçuyla ötanazi aynı manada ve adam öldürme fiili olarak kabul edildi. Lattes bu kongrenin düşünüş ve kanaatına ısrarla itiraz ederek «Bu karar muayyeniyetten uzak ve hesapsız ileri sürülmüş ve meselenin ehemmiyeti göze alınmadan verilen bir kanaat mahsulüdür. Hukuki bakımdan, ahlaki ve içtimai telâkilerle aynı veçhe arzeteniyen bu meseleyi dikkatli bir şekilde, derinliklerine nüfuz etmek suretiyle mütalâa etmek lâzımdır» diyor.

P. E. T r o u s s e bu meseleyi hukuki bakımdan şu şekilde mütalâa ediyor. Hayatın devamı mevzuubahis olmasa dahi, ağırlı ve nebati bir şekilde yaşayan hastaya, öldürme amacıyla tıbbi ihmal yapılırsa burada icra edilen fiille, ihmal arasında fark olacağını kabul etmek lâzımdır. Ölüme sebep olanın, bu neticeyi istediğinin isbatı müşkildir. İkinci bir mes'eledede hastaya yapılacak yardımın tayininde müşkilât bulunmaktadır. Bu müşkilatların çevrelediği bir durumda hekimin mes'ul edilmesi doğru değildir. İhmal neticesi husule gelen adam öldürme katil kabul edilemez. İhmal suretiyle husule gelen ötanazi ancak bir ilgisizlik olarak vasıflandırılabilir. L a t t e s, ihmal ile yapılmış bir ötanaziyi, hekim olarak basit bir alâkasızlık şeklinde vasıflandırılmasını kabul etmiyor. L a t t e s ihmalde isteğinin olduğunu hastanın ölüme götürülmediğini, ancak ihmal suretiyle kendi kendine ölüme bırakıldığının kabulü lâzım geldiğini, ihmalin isbat bakımından müşkilat arzetmediğini söylüyor.

A n t o l i s e i, hukuki bakımdan ihmali icrası kanunen mecburi olan müeyyidelere riayetsizlik olarak tarif ediyor. Bu hade Trousse'un da üzerinde durduğu gayri kabili tedavi hastaya, yardım ve tedavinin yapılmasına devam lüzumu olup olmadığı meselesi ortaya çıkıyor. İhmal kanunen yapılması mecburi olan müeyyidelere riayetsizlik olduğuna, hastanın tedavisi

yapılamayacağına göre tedaviye devam etmemek, hastanın ızdırabını teskin etmemek ihmal sayılabilir mi? Hekim hastaya mesleğinin icap ettirdiği yardımı yapmakla mükelleftir. İşte bu yardımda, her şeye rağmen ihmal, ortonasî'yi meydana çıkaracaktır. Bu husus yani yardımın derecesi ve lüzumu hukuki bakımdan üzerinde durulmayan bir meseledir. Çünkü hasta gayri kabili tedavidir. **C a r r a r a** ortonazi şeklinde bir ihmal suçunun tavsif edilemeyeceği kanaatındadır. Hekimin vazife hudutlarının tayini ne şekilde yapılacaktır? Hakikat halde kanunî ve ahlakî bakımdan bu vazifenin tayin edilmesi lâzımdır. **T r o - u s s e** hekimin vazife hudutları tayinini hakime bırakıyor. Hekime ait mesleki bir hususu hakimın bilmesine imkân yoktur. Kararında isabet olmayabilir. Hekimler arasında bile, bazı mesleki kaideler ve kanaatlar münakaşalı mes'eleler ortaya çıkarılmaktadır. Hekimin vazife ve selâhiyet hududu ancak hekimlerden müteşekkil bir heyet tarafından tayin edilebilir tezini müdafaa edenler çoğunluktadır.

G a r ç o n hayatı bir kaç saat uzatmak için gayri kabili tahammül ağrıları kesmek maksadıyla bir hastaya ilaç vermediğinden dolayı hiç kimse hekimi cezalandıramaz demektedir.

B a a s , v a n d e n B o r s c h e , F e t t w e i s s bu mevzuyu 1956 de Belçika ve Luxembourg ceza hukuku toplantısında münakaşa mevzuu yapmışlardır.

Fransız ceza kanunu 63 üncü maddesi «Tehlikede bulunan bir şahsın kurtulması için iradî olarak tedbir almayan şahıs cezalandırılır.» demektedir. Lattes bu madde şumulüne ihmalle yapılan ötanazinin gireceğini düşünüyor. Hukukçular ise bu maddeyi hekimlere tatbikte, kaydı ihtiyat tavsiye ediyorlar.

P a r a - O t a n a z i'yi ortaya atanlara muhalif olanlar; tedavisi kabîl olmayan bir hastanın hayatı ne kadar zaman uzatılabilir? Böyle bir durumda tedaviye devam şart ve mecburi midir? Hasta ne zaman ölüme terk edilecektir? Ne zamana kadar ne gibi vasıtalarla hastaya yardım yapılacaktır? suallerine sarahatle cevap vermiyerek, hakimın taktirine bırakıyor. Brass ve mesai arkadaşları keyfî hareketlere mani olmak için yukarıdaki hususların kanunen tesbiti, verilecek ilaçların tayin edilmesinin hakime ve hekime yol göstermesi bakımından elzem olduğunu ileri sürüyorlar. Bu mevzuyu henüz hiç bir memleket kanunları ele almamıştır. Hekim kanaatlarına göre hareket edilmektedir. Kanaatimizce hekimin vazifesi insan hayatını uzatmak, ağrı ve ızdırabını azaltmak olduğuna göre, gayri kabili

tedavi bir hastaya son nefesine kadar yardım etmek öleceğini bilse dahi ağrı ve ızdırabı dindirecek tedaviyi kesmemesi lâzımdır. Aksi halde ihmâl mevzuu bahistir. Hekim kanunen olmasa bile vicdanen kendini mes'ul hissetmelidir.

İSTİFADE EDİLEN ESERLER

- Boran Kamil : Rıza ile öldürme ve intihar. İleri Hukuk dergisi. 1948. Sayı 37.
- Brass, Bosche, Fettweis - L'abstention de portes Secours. Rev. de droit pénal et Criminologie. 1951.
- Cemal Köseoğlu : Haşiyeli Türk Ceza Kanunu. 1955.
- Collignon. Th : Reflexions sur L'euthanasie. Rev. de droit pén. et de Criminal. 1950.
- Derobert. L. : L'euthanasie. Annales de Bédecine legal. 1950
- Dönmezer Sulhi: Talep üzerine öldürme ve şifa verme kasıtları dışında yapılan cerrahi ameliyeler, Sosyal Hukuk ve İktisat Mecmuası. 1948. sayı. 6.
- Erdoğan Ahmet: Mağdurum suç işlemesine muafakat. Adalet dergisi. Sayı. 10. Sayfa 1285.
- Erem Faruk : Ceza Hukuku. 1958.
- Erem Faruk : Adam öldürme (Ankara 1954. 59 sayfa).
- Givda Avni : Öldürerek ızdıraptan kurtarma yanlış bir hareketmidir. İleri Hukuk dergisi. 1948. Sayı 37.
- Taner Tahir : Ceza Hukuku. 1949.
- Trousse. P.E. : L'orthenasie par omission de secours Rev. de droit pen et de Criminologie. 1951.
- Sel Wyn James : Eutanasia : Reader's digest. Haziran 1948.
- Sillevaerts. D. : Compte Rendu du Second procès de Nuremberg. Bruxelles Médical. 1947.
- Simonin. C. : Les euthanasie. Médecin Francais. 1951.
- Şimil. A. : Authanasie. Minerva Medica. 1951.
- Roskam. J. : Survie purement végétatiuve dans cérébro Selérose. Euthanasie, Dysthanasie, orthanasie Bev. Méd. de. Hege. 5. 708. 1950.
- Wehrung yeanne : Léethanasie Criminel en Allemagne. Thése Médecine. Strasbourg. 1948.